

АНАЛІЗ ПЕДАГОГІЧНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПОЗАУРОЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УЧНІВ НА УРОКАХ ХІМІЇ

Стриженок В.П. (Полтава)

Важливою передумовою успішного керівництва загальноосвітньою школою є ґрунтовний аналіз результативності навчально-виховного процесу, зокрема позаурочної роботи з хімії. Її зміст має бути пов'язаний з вивчаємим курсом хімії, а форми проведення відповідати віку учнів, їх бажанням та інтересам.

Хімічні знання нині перестають бути самоціллю процесу навчання хімії, а стають засобом набуття учнями компетенцій, залучення до культури та загальнолюдських цінностей, розвитку особистості. Метою навчання учнів хімії у сучасному суспільстві є не лише сума знань, а бажання і здатність поповнювати їх самостійно, оскільки без цього людина не має шансів адаптуватися до сучасних динамічних умов середовища [3, с. 7].

Досягти визначеної мети можливо лише через особистісно зорієнтовані технології, коли особистість учня стає у центрі уваги педагога, психолога, коли пізнавальна діяльність учня, а не викладання визначається як провідна.

Реалізацію мети і завдань навчання хімії у загальноосвітньому навчальному закладі покладено на вчителя, який має не лише володіти науковими знаннями з хімії, а й усвідомлювати сучасні пріоритети в освіті, орієнтуватися у новітніх освітніх технологіях. Саме перед вчителями стоїть вибір оптимальних прийомів, методів, технологій, спрямованих на активізацію навчально-пізнавальної діяльності, на розвиток особистості учня [2, с. 15].

Серед цих методів важливе місце у позаурочній роботі з хімії займає проведення гурткової роботи, шкільних хімічних олімпіад, тематичних вікторин, усних журналів, дидактичних ігор, хімічних вечорів, екскурсій, науково-практичних конференцій, хімічних тижнів, декад, місячників, факультативів, участь у МАН тощо.

Це все масові форми позаурочної роботи з хімії, які мають найбільш широке застосування. Особливістю масової форми є проведення разових епізодичних заходів, до участі в яких можна залучати всіх учнів, а не тільки тих, хто виявляє підвищену зацікавленість до хімії.

Олімпіади з хімії-діючий засіб боротьби за глибокі та міцні знання. Вони не тільки розвивають творчі здібності учнів, а й виробляють наполегливість у подоланні труднощів, розвивають навички самостійної роботи, формують професійні інтереси.

Члени хімічного гуртка на заняттях поглиблюють свої знання з хімії, підвищують рівень теоретичної та експериментальної підготовки, вчать розв'язувати ускладнені задачі, пропагандують хімічні знання серед учнів. Основними методами роботи у гуртку є: читання хімічної науково-популярної літератури і підготовка рефератів, проведення хімічних дослідів, зокрема для аналізу речовини, використовуючи фізико-хімічні методи аналізу, титрування, індикатори тощо. Вивчення теоретичних питань, виконання експериментальної роботи, виготовлення необхідних таблиць, макетів, приладів та посібників для хімічного кабінету надає позакласній роботі суспільно корисного значення [1, с. 45].

Екскурсії з хімії є важливим засобом укріплення зв'язку школи з життям. Вони суттєво доповнюють і розширюють знання учнів про будь-який процес, допомагають глибше зрозуміти закономірності його перебігу, активізують пізнавальну діяльність учнів, не тільки дають нові знання, а й наділяють великими виховними можливостями (екскурсії на хімічне виробництво, в аптеку тощо).

Шкільні хімічні вечори, вікторини знайомлять учнів з історією розвитку хімічної науки та промисловості, сільського господарства, будівництва, життям та дія-

льність видатних учених-хіміків, сприяють екологічному вихованню, розвивають творчі здібності учнів, вміння працювати самостійно і наполегливо.

Одним з варіантів інноваційної, особистісної зорієнтованої технології організації позаурочної діяльності учнів з хімії є проектна технологія, основі якої лежить розвиток пізнавальних навичок учнів, унікальності та самобутності кожного школяра, його критичного і творчого мислення, пізнавальної самостійності, наполегливості, творчості, спрямованості на кінцевий результат, уміння самостійно конструювати свої знання й орієнтуватися в інформаційному просторі, що дозволяє кожному учневі будувати власну освітню траєкторію [2, с. 65].

Метою проектної діяльності стає пошук вирішення проблеми. Важливим етапом є усвідомлення значущості, об'єму та рівня завдань, який визначається у ході збору інформації, що передбачає дослідження стану питання, аналіз предметної літератури, вивчення законодавчої нормативно-правової бази, соціологічні опитування, аналіз матеріалів ЗМІ, проведення зустрічей, інтерв'ювання компетентних осіб.

Все це є підґрунтям для розробки гіпотези, визначення завдань, створення власного варіанту вирішення проблеми, конструювання моделі, формування програми і таке інше.

Задачі навчання хімії підпорядковуються меті створення продукту (проекту) – постановки епізодів з історії хімії, експозиції зібраних колекцій мінералів, створення збірника цікавих задач, складання алгоритму аналізу синтетичних тканин тощо. У цьому суть проектної технології – у її прагматичному спрямуванні. Тут відбувається мотивація навчання хімії через інтерес до кінцевого результату проекту, оскільки проектна діяльність допомагає вирішувати різнобічні життєві ситуації, або просто цікаві завдання, наприклад, можуть бути проекти такого характеру; «Виготовлення приладу для дистиляції води», «Вивчення лікарських рослин», «Оцінка якості питної води», «Харчові добавки», «Дія мінеральних добрив» тощо [2, с. 80].

Проект орієнтований на досягнення власних цілей школярів – і в цьому його унікальність, він дає необхідний дітям досвід діяльності, і тому він незамінний, учні бачать продукт «своєї власної справи». Метод проектних технологій подібний до роботи учнів у МАН, яка, в свою чергу, теж сприяє розвитку здібностей учнів у напрямку вивчення хімії і є однією з форм позаурочної діяльності.

Вибір тієї чи іншої форми позаурочної діяльності з хімії потребує вікових особливостей учнів, їх схильностей та інтересів, адже серед предметів природничого циклу хімія займає особливе інтегроване місце, а також має широкі можливості реалізації прагматичної спрямованості її викладання, бо ніякий інший шкільний предмет не має стільки «точок перетину» із повсякденним життям кожної людини та з професійною діяльністю у найрізноманітніших сферах.

Література

1. Злотников Є.Т. Урок закінчено – заняття продовжуються. – Київ, Радянська школа, 1992.-159 с.
2. Момот Ю.В. Проектна технологія організації навчання хімії. Методичний посібник – Полтава, 2007. -113 с.
3. Шульпин Г.Б. Эта увлекательная химия. – М, Химия, 1984.-185с.